

III. ПРИРОДНИЧА ГЕОГРАФІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

УДК 630*1(477.82-25)

Павловська Тетяна Сергіївна,
кандидат географічних наук, доцент

Білецький Юрій Валентинович,
кандидат біологічних наук, доцент

Рудик Олександр
Володимирович,

Самолук Ірина Віталіївна,

Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, м. Луцьк,
Україна, e-mail: pavlovska2011@gmail.com

Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, м. Луцьк,
Україна, e-mail: yura.lytsk@gmail.com

Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, м. Луцьк,
Україна, e-mail: rs.lutsk@gmail.com

Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, м. Луцьк,
Україна, e-mail: ira__samoluik@ukr.net

РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧІ ЛІСИ ДП «ЛЮБОМЛЬСЬКЕ ЛГ»

Метою даної статті є вивчення сучасної структуризації рекреаційно-оздоровчих лісів державного підприємства «Любомльське лісове господарство» (далі – ДП «Любомльське ЛГ») (за категоріями земель, за їх розташуванням і використанням, за групами віку деревних порід, за породним складом деревостанів) в контексті дослідження рекреаційного лісокористування на території Волинської області.

Методика дослідження. Дослідження побудовано на матеріалах ДП «Любомльське ЛГ» та Волинського обласного управління лісового та мисливського господарства з використанням порівняльно-географічного й графічного методів.

Результати. Представлено результати аналізу категоріальної структури лісів ДП «Любомльське ЛГ». Охарактеризовано місце рекреаційно-оздоровчих лісів у структурі лісового фонду досліджуваного підприємства. Здійснено аналіз структури рекреаційно-оздоровчих лісів за категоріями земель (вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки, не вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки), проаналізовано поділ рекреаційно-оздоровчих лісів відповідно до їх розташування й використання (ліси у межах населених пунктів, ліси у межах зелених зон навколо населених пунктів, ліси поза межами зелених зон). Зроблено порівняльний аналіз фактичної та оптимальної вікової структури груп порід рекреаційно-оздоровчих лісів. Охарактеризовано породний склад деревостанів рекреаційно-оздоровчих лісів та їх фітонцидність. Проаналізовано просторове поширення рекреаційних пунктів у межах лісового фонду лісгоспу.

Наукова новизна. Запропоновано заходи з оптимізації рекреаційного лісокористування та посилення рекреаційної функції лісів у межах досліджуваної території.

Практичне значення. Отримані результати дослідження є важливою інформаційною базою для розвитку сталого рекреаційного лісокористування у межах ДП «Любомльське ЛГ» та Волинської області в цілому.

Ключові слова: групи віку деревних порід, ліс, рекреаційний пункт, рекреаційно-оздоровчі ліси, фітонцидність.

УДК 630*1(477.82-25)

Павловская Татьяна Сергеевна,
кандидат географических наук, доцент

Восточноевропейский
национальный университет имени Леси
Украинки, г. Луцк, Украина

Белецкий Юрий Валентинович,
кандидат биологических наук, доцент

Рудик Александр Владимирович

Самолук Ирина Виталиевна

e-mail: pavlovska2011@gmail.com
Восточноевропейский
национальный университет имени Леси
Украинки, г. Луцк, Украина
e-mail: yura.lytsk@gmail.com
Восточноевропейский
национальный университет имени Леси
Украинки, г. Луцк, Украина
e-mail: rs.lutsk@gmail.com
Восточноевропейский
национальный университет имени Леси
Украинки, г. Луцк, Украина
e-mail: ira_samoluik@ukr.net

РЕКРЕАЦИОННО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНОЕ ЛЕСА ГП «ЛЮБОМЛЬСКОЕ ЛГ»

Целью данной статьи является изучение современной структуризации рекреационно-оздоровительных лесов государственного предприятия «Любомльское лесное хозяйство» (далее – ГП «Любомльское ЛГ») (по категориям земель, по их расположению и использованию, по группам возраста древесных пород, по породному составу древостоя) в контексте исследования рекреационного лесопользования на территории Волынской области.

Методика исследования. Исследование построено на материалах ГП «Любомльское ЛГ» и Волынского областного управления лесного и охотничьего хозяйства с использованием сравнительно-географического и графического методов.

Результаты. Представлены результаты анализа категориальной структуры лесов ГП «Любомльское ЛГ». Охарактеризовано место рекреационно-оздоровительных лесов в структуре лесного фонда исследуемого предприятия. Осуществлен анализ структуры рекреационно-оздоровительных лесов по категориям земель (покрытые лесной растительностью лесные участки, не покрытые лесной растительностью лесные участки), проанализировано разделение рекреационно-оздоровительных лесов в соответствии с их расположением и использованием (леса в пределах населенных пунктов, леса в пределах зеленых зон вокруг населенных пунктов, леса за пределами зеленых зон). Сделан сравнительный анализ фактической и оптимальной возрастной структуры групп пород рекреационно-оздоровительных лесов. Охарактеризовано породный состав древостоя рекреационно-оздоровительных лесов и его фитонцидность. Проанализировано пространственное распространение рекреационных пунктов в пределах лесного фонда лесхоза.

Научная новизна. Предложены меры по оптимизации рекреационного лесопользования и усиления рекреационной функции лесов в пределах исследуемой территории.

Практическое значение. Полученные результаты исследования являются важной информационной базой для развития устойчивого рекреационного лесопользования в пределах ГП «Любомльское ЛГ» и Волынской области в целом.

Ключевые слова: группы возраста древесных пород, лес, рекреационный пункт, рекреационно-оздоровительные леса, фитонцидность.

UDC 630*1(477.82-25)

Pavlovska Tetyana Serhiyivna,
Candidate of Geographical Sciences,

Lesya Ukrainka Eastern European
National University, Lutsk, Ukraine
e-mail: pavlovska2011@gmail.com

Associate Professor

Biletskyi Yurii Valentunovuch,

Candidate of Biological Sciences, Associate
Professor

Rudyk Aleksandr Vladymyrovych

Samoliuk Iryna Vitaliivna

Lesia Ukrainka Eastern European
National University, Lutsk, Ukraine
e-mail: yura.lytsk@gmail.com

Lesia Ukrainka Eastern European
National University, Lutsk, Ukraine
e-mail: rs.lutsk@gmail.com

Lesya Ukrainka Eastern European
National University, Lutsk, Ukraine
e-mail: ira__samoluik@ukr.net

RECREATIONAL AND HEALTH IMPROVING FORESTS OF THE SE «LIUBOML FE»

The purpose of this article is to study the modern structure of the recreational and health improving forests of the State Enterprise «Liuboml forestry» (by category of land, by their location and use, according to the age groups of wood species, according to the breed composition of forest stands) in the context of the investigation of recreational forest use in the territory of the Volyn region.

Research methodology. The research was based on the materials of the State Enterprise «Liuboml FE» and the Volyn Region Department of Forestry and Hunting. The comparative-geographical and graphical methods were used.

Results. The results of the analysis of the categorical structure of forests of the State Enterprise «Liuboml forestry» are presented. The place of recreational and health improving forests in the structure of the forest fund of the investigated enterprise is described. The analysis of the structure of recreational and health improving forests according to the categories of land (forest areas covered with forest vegetation, forest areas not covered by forest vegetation), the division of recreational and health improving forests according to their location and use (forests within settlements, forests within green zones around settlements, forests beyond the green zones). A comparative analysis of the actual and optimal age structure of groups of tree's breeds of recreational and health improving forests is made. The breed composition of forest stands of recreational and health improving forests and their phytoncidity are characterized. The spatial distribution of recreational items within the forestry fund of the forestry enterprise is analyzed.

Scientific novelty. Measures to optimize recreational forest use and enhance the recreational function of forests within the territory under study are suggested.

Practical meaning. The obtained research results are an important information base for the development of sustainable recreational forest use within the State Enterprise «Liuboml FE» and the Volyn region as a whole.

Key words: tree species age groups, forests, recreational and health improving forests, phytoncidity.

Постановка проблеми. Сучасна епоха суспільного розвитку характеризується стрімким розвитком науки й техніки. Однак, новітні технології не тільки не зменшили об'єми й масштаби господарського використання лісових ресурсів, а, навпаки, навіть розширили їх багатofункціональність у матеріальному й нематеріальному виробництві. Так, останнім часом, простежується зростання популярності рекреаційного лісокористування. Очевидно, така тенденція продиктована гострою необхідністю відновлення духовних і фізичних сил людини в зв'язку посиленням психоемоційного напруження, викликаного зростанням темпів

і багатозадачності життєдіяльності, погіршенням екологічного стану навколишнього середовища, зменшенням частки природних ландшафтів у природно-антропогенних системах тощо. Іншими, але не менш важливими чинниками здійснення вибору короткотривалого (але, не виключено, частого) відпочинку в лісі є також відсутність вільного часу чи нестача фінансів для більш тривалого оздоровлення за межами рідного краю, висока доступність цього виду рекреаційної діяльності для місцевого населення у зв'язку із незначними матеріальними й фізичними затратами на його організацію тощо.

Волинська область, порівняно з іншими регіонами України, має значний лісоресурсний потенціал. Третина площі краю вкрита лісами. Найбільш залісненими є поліські адміністративні райони області, серед яких і Любомльський. Відносна збереженість природних комплексів, зокрема лісових, озерно-лісових, болотно-лісових за відсутності надмірно шкідливих промислових виробництв є об'єктивною умовою розвитку рекреації й туризму на Волині. Тому своєчасне вивчення стану й динаміки лісового фонду, проблем і перспектив рекреаційного лісокористування є невід'ємним завданням науковців та фахівців лісового господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних і практичних аспектів рекреаційного лісокористування присвячено багато наукових праць вітчизняних вчених різних галузей і напрямів. Результати вивчення рекреаційно-оздоровчих властивостей лісових насаджень, оцінювання рекреаційного потенціалу лісів, дослідження проблем і перспектив використання лісів для рекреації висвітлили у своїх публікаціях Ю. Білецький, Р. Бобров, М. Боднарук, Д. Бойко, В. Бондаренко, В. Ворон, С. Генсірук, О. Гірс, С. Говорушко, М. Гостюк, М. Гродзинський, О. Данілова, Я. Дідик, М. Долішній, М. Зеленський, С. Івашинюта, І. Калуцький, Р. Каприсонова, І. Коваль, Л. Копій, О. Король, В. Кравців, М. Крачило, Н. Криницька (Луців), М. Кутя, В. Кучерявий, М. Мельнійчук, С. Миклуш, Ю. Миклуш, М. Нижник, Т. Павловська, В. Парпан, М. Питуляк, Т. Прикладівська, О. Решетюк, О. Рижов, В. Руденко, Л. Савранчук, В. Середін, С. Стойко, А. Тарасов, О. Токарева, П. Третяк, Н. Фоменко, О. Фурдичко, В. Чабанчук, А. Шлапак, Ю. Шудря, В. Явкін, А. Яценко [1; 2; 4; 5; 7; 8; 9] та інші. Із зарубіжних дослідників наукові напрацювання з означеної проблематики мають В. Baur, V. Kamkin, W. Murphy, H.-P. Rusterholz, T. Vakhlamova [11; 12]. Економічні, соціальні та екологічні аспекти рекреаційного лісокористування відображені в публікації Лісової служби Департаменту сільського господарства та продовольства Ірландії [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість напрацювань у даному напрямку, все ж значне коло питань щодо оптимізації рекреаційного використання лісів ще не розкрито, особливо на локальному рівні. Сьогодні диктує необхідність переходу від стихійної рекреації в лісах до екологічно збалансованого та економічно вигідного рекреаційного лісокористування.

Проте не кожне лісове господарство має чіткі й аргументовані інструкції для реалізації такого «переходу». Зусиллями вчених та фахівців лісової галузі мають бути розроблені механізми підвищення рекреаційного потенціалу лісів та шляхи його ефективного використання. Науково обґрунтований благоустрій лісів для рекреації на засадах сталого природокористування може сприяти збільшенню кількості робочих місць для місцевого населення і зростанню фінансових надходжень до місцевого бюджету, що, досить актуально для об'єднаних територіальних громад, які створюються в рамках нового адміністративно-територіального устрою. Крім того, необхідність подальших досліджень рекреаційного потенціалу лісів зумовлюють зростаючі обсяги рекреаційних навантажень на лісові екосистеми й вибагливіші вимоги сучасного суспільства до задоволення рекреаційних потреб.

Постановка завдання. Метою даної статті є вивчення сучасної структуризації рекреаційно-оздоровчих лісів ДП «Любомльське ЛГ» (за категоріями земель, за їх розташуванням і використанням, за групами віку деревних порід, за породним складом деревостанів) в контексті дослідження рекреаційного лісокористування на території Волинської області. Для досягнення поставленої мети вирішувалися такі завдання: 1) освоїти теоретико-методологічні та нормативно-правові засади структуризації лісового фонду; 2) вивчити історію діяльності досліджуваного підприємства; 3) з'ясувати фізико-географічні умови формування лісової рослинності лісгоспу; 4) проаналізувати поділ лісів ДП «Любомльське ЛГ» за функціональним призначенням; 5) здійснити аналіз структури рекреаційно-оздоровчих лісів за категоріями земель; 6) проаналізувати поділ рекреаційно-оздоровчих лісів відповідно до їх розташування й використання; 7) зробити порівняльний аналіз фактичної та оптимальної вікової структури груп порід рекреаційно-оздоровчих лісів; 8) охарактеризувати породний склад деревостану рекреаційно-оздоровчих лісів та його фітонцидність; 9) з'ясувати просторове поширення рекреаційних пунктів у межах лісового фонду лісгоспу; 10) запропонувати заходи з оптимізації рекреаційного лісокористування у межах досліджуваної території.

Виклад основного матеріалу дослідження. ДП «Любомльське ЛГ» у сучасному його вигляді було сформоване в результаті перерозподілу лісів між ДП «Прибузьке ЛГ» і ДП «Любомльське ЛГ» у 2012 році. ДП «Любомльське ЛГ» розташоване в західній частині Волинської області в межах Любомльського адміністративного району. Загальна площа лісгоспу становить 30837,0 га. У його структурі виділяють Головнянське (5102 га), Черноплеське (6269 га), Любомльське (5688 га), Замлинське (6833 га) та Мосирське лісництва (6945 га). Господарська діяльність лісгоспу спрямована на послідовне розширене використання та відновлення лісових ресурсів, підвищення якісного складу й продуктивності лісів. Важливими напрямками діяльності є також природоохоронна та рекреаційна [6].

Відповідно до Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок, затверджених постановою КМ України № 733 від 16.04.2007 р., ліси ДП «Любомльське ЛГ» залежно від основних виконуваних ними функцій поділяють на: 1) ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення; 2) рекреаційно-оздоровчі ліси; 3) захисні ліси; 4) експлуатаційні ліси. Найбільшу частку площі лісових ділянок (станом на 1 січня 2017 року) із всіх категорій лісів займають експлуатаційні ліси – 87,4 %. На другому місці ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення (6,1 %). Третю позицію займають рекреаційно-оздоровчі ліси – 4,6 %. Найменший відсоток від загальної площі лісових ділянок припадає на захисні ліси – 1,9 % (рис.1).

Хоча рекреаційно-оздоровчі ліси займають відносно невелику площу (1372,9 га) з-поміж усіх лісових ділянок підприємства, однак вони виконують головну роль у рекреаційній діяльності лісгоспу. Тому розглянемо структуру рекреаційно-оздоровчих лісів детальніше.

Рис. 1. Розподіл лісів ДП «Любомльське ЛГ» за функціональним призначенням (за даними [3])

Станом на 1 січня 2017 р. у структурі лісового фонду рекреаційно-оздоровчих лісів ДП «Любомльське ЛГ» основну частку площі займають вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки (94,7 %). З-поміж не вкритих лісовою рослинністю земель домінують біогалявини (1,4 %) та ділянки, відведені під лісові шляхи, просіки, протипожежні розриви, осушувальні канали (1,4 %). Близько 1,3 % від площі рекреаційно-оздоровчих лісів займають зруби, незімкнуті лісові культури становлять 0,8 % площі цих лісів, а найменший відсоток площі припадає на галявини (0,2 %), лісові розсадники та плантації (0,2 %) (рис. 2).

Згідно з Порядком поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок, затверджених постановою КМ України від 16 квітня 2007 р. № 733, рекреаційно-оздоровчі ліси за місцем розміщення та використання поділяють на підкатегорії: 1) ліси у межах міст на інших населених пунктів; 2) у межах округів санітарної охорони лікувально-

оздоровчих територій і курортів; 3) у межах поясів зон санітарної охорони водних об'єктів; 4) у лісах зелених зон навколо населених пунктів; 5) поза межами лісів зелених зон.

Рис. 2. Структура лісового фонду рекреаційно-оздоровчих лісів ДП «Любомльське ЛП» за категоріями земель (за даними [3])

У структурі рекреаційно-оздоровчих лісів досліджуваного лісгоспу переважають насадження в межах зелених зон навколо населених пунктів – 93,1%. Невелику частку у структурі рекреаційно-оздоровчих лісів займають ліси поза межами зелених зон – 4,6 %, найменший відсоток припадає на ліси у межах міст та інших населених пунктів – 2,3 % (рис. 3).

Рис. 3. Поділ рекреаційно-оздоровчих лісів ДП «Любомльське ЛП» за їх розташуванням і використанням (за даними [3])

Панівними деревними породами в рекреаційно-оздоровчих лісах, що в межах міст та інших населених пунктів, є м'яколистяні середньовікові,

зокрема вільха (20,0 га) та береза (1,9 га). Із цієї групи порід до стиглих і перестійних відносяться 1,3 га деревостану осики й тополі. Насадження сосни, які займають всього 5,7 га, належать до середньовікових. Твердолистяні породи цієї категорії рекреаційно-оздоровчих лісів представлені мізерними ділянками (0,1 га) пристиглого за віком ясена. Як бачимо, в рекреаційно-оздоровчих лісах в межах міст та інших населених пунктів у всіх групах порід відсутні насадження молодняків.

У рекреаційно-оздоровчих лісах у межах зелених зон навколо населених пунктів, які займають площу 1215,8 га, переважаючими є середньовікові хвойні деревостани, зокрема насадження сосни (523,4 га). Ця типова для поліського краю деревна порода представлена й у інших групах віку, але значно меншими площами. До пристиглих, стиглих і перестійних належать 2,6 га насаджень ялини. Серед твердолистяних домінують середньовікові насадження дуба високостовбурного (158,4 га). Відсутні насадження молодняків граба, ясена та дуба низькостовбурного, що у майбутньому може негативно вплинути на рекреаційну привабливість цих лісів. Група м'яколистяних порід найбільше представлена середньовіковими насадженнями вільхи (72,4 га) та берези (27,7 га). Значні площі займають пристиглі, стиглі й перестійні деревостани цих порід. Також нараховується 4,6 га стиглих і перестійних насаджень тополі. Молодняки вільхи, берези та осики становлять лише 5,4 % площі, зайнятої м'яколистяними породами.

Рекреаційно-оздоровчі ліси поза межами зелених зон характеризуються наявністю лише хвойних і м'яколистяних груп порід та відсутністю стиглих і перестійних насаджень за віком. Найбільші площі тут зайняті під середньовіковою сосною (24,9 га). Серед м'яколистяних порід домінують середньовікові насадження вільхи (14,4 га) та берези (5,1 га). Загалом ці ліси займають найменшу площу (54,8 га) у структурі рекреаційно-оздоровчих і налічують всього три панівні деревні породи – сосна, береза, вільха.

Аналізуючи вікову структуру груп порід рекреаційно-оздоровчих лісів в цілому (табл. 1), варто відмітити, що серед хвойних, твердолистяних і м'яколистяних деревостанів домінують середньовікові насадження, що відповідає оптимальному розподілу рекреаційно-оздоровчих порід за групами віку. Однак, у м'яколистяних деревостанах вищою від норми є частка пристигаючих, стиглих й перестійних насаджень, що вказує на необхідність розробки й упровадження лісгосподарських заходів для покращення їх рекреаційних функцій. Також слід збільшити насадження молодняків усіх груп порід, особливо твердолистяних, оскільки їхні частки у віковій структурі рекреаційно-оздоровчих лісів удвічі, а то й утричі менші від оптимальних значень.

Крім вікового та породного складу лісів, для рекреаційно-оздоровчої функції лісів важливим є показник фітонцидності. Фітонциди, які виділяють лісові породи, мають стерилізуючу дію на мікрофлору повітря, а також на живі організми, в тім числі й людину. Відповідно до класифікації

порід дерев та кущів за фітонцидністю, розробленою, Генсіруком С. А. [1] ліси лісгоспу відповідають 2 і 3 ступеням фітонцидності, що є сприятливою умовою здійснення рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Таблиця 1

Розподіл груп порід рекреаційно-оздоровчих лісів за групами віку (%),
(за даними [3; 6])

Групи порід	Поділ вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок на групи віку							
	фактичний				оптимальний			
	молодняки	середньовікові	пристигаючі	стиглі та перестійні	молодняки	середньовікові	пристигаючі	стиглі та перестійні
Хвойні	13,6	70,4	11,6	4,4	36,0	36,6	18,0	9,4
Твердолистяні	8,0	85,1	2,5	4,4	29,1	48,6	14,5	7,8
<u>М'яколистяні</u>	11,4	44,1	25,5	19,0	29,0	41,8	14,5	14,7
Разом	12,2	66,1	13,7	8,0	33,3	39,6	16,6	10,5

Популяризації рекреаційного лісокористування сприяють спеціально облаштовані місця для відпочинку в лісах, так звані рекреаційні пункти. В межах Любомльського лісгоспу розташовано два рекреаційні пункти: «Машівський бір» та «Пролісок». Перший із них знаходиться неподалік траси Ковель – Ягодин перед поворотом на Любомль. Він функціонує вже понад 40 років і весь цей час користується популярністю не лише серед заїжджих, а й місцевих мешканців. Його площа становить 0,9 га. Ця територія пристосована для відпочинку: тут чимало альтанок і мангалів, є стоянки, туалети, а також місця для дітей – пісочниці, гойдалки. Інший рекреаційний пункт розташований за селом Вишнів поблизу траси Т0302 Піща – Шацьк – Любомль – Володимир-Волинський – Павлівка – Горохів – Берестечко – Козин. Площа цього мальовничого куточка становить 0,5 га. На його території є альтанки й спеціально відведені для багаття місця.

Висновки з проведеного дослідження. Рекреаційно-оздоровчі ліси в лісовому фонді ДП «Любомльське ЛГ» займають невелику частку – всього 4,6 % (для порівняння: частка рекреаційно-оздоровчих лісів у державному лісовому фонді Волинської області складає 6,7 % [4]). В структурі цих лісів за категорією земель найбільша частка припадає на вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки (94,7 %), що свідчить про помірно-ефективне лісокористування. Понад 93 % площі рекреаційно-оздоровчих лісів займають ліси в межах зелених зон навколо населених пунктів. Серед хвойних, твердолистяних і м'яколистяних деревостанів рекреаційно-оздоровчих лісів ДП «Любомльське ЛГ» домінують середньовікові насадження, що відповідає оптимальному розподілу рекреаційно-

оздоровчих лісів за групами віку. Однак, для підвищення рекреаційної привабливості лісів у найближчій перспективі слід зменшувати частку стиглих й перестійних насаджень м'яколистяних деревостанів, збільшуючи при цьому насадження молодняків усіх груп порід, оскільки їхні частки у віковій структурі рекреаційно-оздоровчих лісів надто низькі, порівняно з оптимальними значеннями.

Переважаючими породами у межах досліджуваної категорії лісів підприємства є сосна звичайна, береза, дуб, вільха, які мають хороші показники фітонцидності та сприяють відпочинково-оздоровчій діяльності. Для посилення рекреаційної функції лісів слід збільшувати насадження дуба черешчатого, клена гостролистого, ялівця, оскільки ці деревні породи володіють високою фітонцидністю [1].

Для покращення естетичного вигляду лісостану ДП «Любомльське ЛГ» доцільно висаджувати модрина, горобину, бересклет, дуб червоний, дугласію, сосну Банкса, сосну Веймутову, акацію жовту, в'яз та інші породи. Адже чим багатший асортимент дерев і чагарників, тим розмаїтішою є кольорова гама в різні пори року, тим мальовничішою є композиція деревостану а, отже, тим більшими будуть естетична цінність та емоційний вплив лісу на людину [1; 5].

В умовах активізації рекреаційного лісокористування варто також більше уваги звернути на збільшення кількості та поліпшення благоустрою існуючих рекреаційних пунктів досліджуваної території. При цьому система заходів з оптимізації рекреаційного лісокористування має враховувати не тільки створення сприятливіших умов для відпочинку в лісі, а й забезпечення екологічної стійкості лісових насаджень.

Список використаних джерел

1. Бойко І. Д. До питання рекреаційного використання лісових територій / Д. І. Бойко, Л. А. Савранчук // *Materialy V Miedzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Kluczowe aspekty naukowej dzialalnosci – 2010»*. Volume 15. Ekologia. Geografia i geologia. – Przemysl : Nauka i Studia, 2010. – 64 с.
2. Криницька Н. Г. Особливості лісових рекреаційних ресурсів Львівщини // *Менеджмент природних ресурсів, екологічна і лісова політика: Наук. вісник УкрДЛТУ* : 36. наук.-техн. праць. – Львів : УкрДЛТУ, 2004. – Вип. 14.2. – С.184–190.
3. Матеріали безперервного лісовпорядкування земельного фонду ДП «Любомльський лісгосп» Волинської області. – Ірпінь, 2017 – 320 с.
4. Павловська Т. С. Рекреаційно-оздоровчі ліси Волинської області / Т. С. Павловська, Ю. В. Білецький, Т. С. Вілюра // *Науковий огляд*. – Київ. – № 4 (36). – 2017. – С. 33–41.
5. Питуляк М. Особливості рекреаційного лісокористування в Тернопільській області / М. Питуляк, М. Питуляк // *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Географія*. – 2017. – Вип. 2 (43). – С. 185–190.
6. Проект організації та розвитку лісового господарства ДП «Любомльський лісгосп» Волинського обласного управління лісового та мисливського господарства. – Львів, 2013. – 375 с.
7. Решетюк О. В. Рекреаційне лісівництво : навчально-методичний посібник / О. В. Решетюк. – Чернівці : Рута, 2006. – 91 с.
8. Чабанчук В. Ю. Використання поліських лісових ландшафтів Рівненщини у рекреації та туризмі / В. Ю. Чабанчук, М. М. Мельнічук // *Наукові записки Тернопільського національного*

- педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Географія. – 2015. – № 2. – С. 147–152.
9. Яценко А. Д. До питання про дефініцію поняття «рекреаційне лісокористування» / А. Д. Яценко // Географія та туризм. – 2012. – Вип. 22. – С. 95–98.
10. Forest Recreation in Ireland – A Guide for Forest Owners and Managers. – Wexford, Ireland, 2006 – 52 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.agriculture.gov.ie/media/migration/forestry/publications/37685ForestryEnglish.pdf>
11. Murphy W. Forest Recreation in a Commercial Environment / W. Murphy // Small-scale forestry and rural development: The intersection of ecosystems, economics and society [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.coford.ie/media/coford/content/publications/projectreports/small-scaleforestryconference/Murphy.pdf>
12. Vakhlamova T. Recreational use of urban and suburban forests affects plant diversity in a Western Siberian city / T. Vakhlamova, H.-P. Rusterholz, V. Kamkin, B. Baur [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1618866715300261>

Список использованных источников

1. Бойко И.Д. К вопросу рекреационного использования лесных территорий / Д. И. Бойко, Л. А. Савранчук // *Materialy V Miedzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Kluczowe aspekty naukowej dzialalnosci – 2010»*. Volume 15. Ekologia. Geografia i geologia. – Przemysl : Nauka i Studia, 2010. – 64 с.
2. Криницкая Н. Г. Особенности лесных рекреационных ресурсов Львовщины // Менеджмент природных ресурсов, экологическая и лесная политика: Наук. вестник УкрДЛТУ : Сб. научно-техн. трудов. – Львов : УкрДЛТУ, 2004. – Вып. 14.2. – С.184–190.
3. Материалы непрерывного лесоустройства земельного фонда ГП «Любомльський лесхоз» Волинської області. – Ирпень, 2017 – 320 с.
4. Павловская Т. С. Рекреационно-оздоровительные леса Волинской области / Т. С. Павловская, Ю. В. Белецкий, Т. С. Вилюра // *Научное обозрение*. – Киев. – № 4 (36). – 2017. – С. 33–41.
5. Питуляк М. Особенности рекреационного лесопользования в Тернопольской области / М. Питуляк, М. Питуляк // *Научные записки Тернопольского национального педагогического университета имени Владимира Гнатюка. Серия : География*. – 2017. – Вып. 2 (43). – С. 185–190.
6. Проект организации и развития лесного хозяйства ГП «Любомльський лесхоз» Волинского областного управления лесного и охотничьего хозяйства. – Львов, 2013. – 375 с.
7. Решетюк А. В. Рекреационное лесоводство : учебно-методическое пособие / В. Решетюк. – Черновцы: Рута, 2006. – 91 с.
8. Чабанчук В. Ю. Использование полесских лесных ландшафтов Ровенской в рекреации и туризме / В. Ю. Чабанчук, М. М. Мельничук // *Научные записки Тернопольского национального педагогического университета имени Владимира Гнатюка. Серия : География*. – 2015. – № 2. – С. 147–152.
9. Яценко А. Д. К вопросу о дефиниции понятия «рекреационное лесопользование» / А. Д. Яценко // *География и туризм*. – 2012. – Вып. 22. – С. 95–98.
10. Forest Recreation in Ireland – A Guide for Forest Owners and Managers. - Wexford, Ireland, 2006 - 52 р. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.agriculture.gov.ie/media/migration/forestry/publications/37685ForestryEnglish.pdf>
11. Murphy W. Forest Recreation in a Commercial Environment / W. Murphy // Small-scale forestry and rural development: The intersection of ecosystems, economics and society [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.coford.ie/media/coford/content/publications/projectreports/small-scaleforestryconference/Murphy.pdf>
12. Vakhlamova T. Recreational use of urban and suburban forests affects plant diversity in a Western Siberian city / T. Vakhlamova, H.-P. Rusterholz, V. Kamkin, B. Baur [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1618866715300261>.

References

1. Boiko I. D. Do pytan'nia rekreatsijnoho vykorystannia lisovykh terytorii / D. I. Boiko, L. A. Savranchuk // Materialy V Miedzynarodowej naukowi-praktycznej konferencji «Kluczowe aspekty naukowej dzialalnosci – 2010». Volume 15. Ekologia. Geografia i geologia. – Przemysl : Nauka i Studia, 2010. – 64 s.
  2. Krynytska N. H. Osoblyvosti lisovykh rekreatsijnnykh resursiv Lvivshchyny // Menedzhment pryrodnykh resursiv, ekolohichna i lisova polityka: Nauk. visnyk UkrDLTU : Zb. nauk.-tekhn. prats. – Lviv : UkrDLTU, 2004. – Vyp. 14.2. – С.184–190.
  3. Materialy bezperervnoho lisovporiadkuvannia zemelnoho fondu DP «Liuboml'skyi lishosp» Volynskoi oblasti. – Irpin, 2017 – 320 s.
  4. Pavlovska T. S. Rekreatsijno-ozdorovchi lisy Volynskoi oblasti / T. S. Pavlovska, Yu. V. Biletskyi, T. S. Viliura // Naukovyi ohliad. – Kyiv. – № 4 (36). – 2017. – S. 33–41.
  5. Pytuliak M. Osoblyvosti rekreatsijnoho lisokorystuvannia v Ternopil'skii oblasti / M. Pytuliak, M. Pytuliak // Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriiia : Heohrafiia. – 2017. – Vyp. 2 (43). – S. 185–190.
  6. Proekt orhanizatsii ta rozvytku lisovoho hospodarstva DP «Liuboml'skyi lishosp» Volynskoho oblasnoho upravlinnia lisovoho ta myslyvskoho hospodarstva. – Lviv, 2013. – 375 s.
  7. Reshetiuk O. V. Rekreatsijne lisivnytstvo : navchalno-metodychnyi posibnyk / O. V. Reshetiuk. – Chernivtsi: Ruta, 2006. – 91 s.
  8. Chabanchuk V. Yu. Vykorystannia poliskykh lisovykh landshaftiv Rivnenshchyny u rekreatsii ta turyzmi / V. Yu. Chabanchuk, M. M. Melniichuk // Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriiia : Heohrafiia. – 2015. – № 2. – S. 147–152.
  9. Iatsenko A. D. Do pytan'nia pro definitsiiu poniattia «rekreatsijne lisokorystuvannia» / A. D. Yatsenko // Heohrafiia ta turyzm. – 2012. – Vyp. 22. – S. 95–98.
  10. Forest Recreation in Ireland – A Guide for Forest Owners and Managers. – Wexford, Ireland, 2006 – 52 p. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://www.agriculture.gov.ie/media/migration/forestry/publications/37685ForestryEnglish.pdf>
  11. Murphy W. Forest Recreation in a Commercial Environment / W. Murphy // Small-scale forestry and rural development: The intersection of ecosystems, economics and society [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.coford.ie/media/coford/content/publications/projectreports/small-scaleforestryconference/Murphy.pdf>
- Vakhlamova T. Recreational use of urban and suburban forests affects plant diversity in a Western Siberian city / T. Vakhlamova, H.-P. Rusterholz, V. Kamkin, B. Baur [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S16188667153002611>